

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: † Konrad Črnologar. — Učiteljski konvikt. — Kaj hočemo? — Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite! — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Gospodarski program. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserat.

† Konrad Črnologar.

Med tistimi, ki se odlikujejo v našem stanu po visoki izograzbi in priznani učenosti, je zavzemal pokojni učitelj Konrad Črnologar odlično mesto. Iz lastne inicijative in po lastni energiji se je uvrstil v število domačih zgodovinarjev ter ima tako neminljivih zaslug, da nam ni ostala temna zgodovina preteklih dni.

Bil je v vsakem pogledu skromen mož, in nihče bi ne sodil po njegovi zunanjsčini, da snuje in živi v njem tako globok duh. Nanj so pritiskale vse težke neprilike preprostega vaškega učitelja, a niso zadušile v njem velike ustvarjajoče sile, ki se je kot drznemu orlu sorodna dvigala iz žalostnih nižav v skrivnostno kraljevstvo znanosti. Zdelo se je človeku, ki ga je poznal, da je Črnologar odmril zunanjemu in živel tistemu svetu širokih mejâ, ki ga razgrinjajo znanstvenikovim očem nam navadnim zemljanom tako malovažni in dolgočasni, pozabljeni in zaprašeni arhivi.

Njegovo neumorno znanstveno delovanje mu je bilo v uteho, kadar so prihrumele nadenj trde gmotne skrbi. Iznad žoltih papirjev, ki je iz njih črpal zgodovino domače zemlje, so mu tolikrat zakrožile oči tja po tesnem domu, koder mu je ubožno in skromno živela žena s trojico otrok, med njimi 15 let mati njegova, uboga starka, ki ni videla nikoli sinu, da bi počival . . .

Kako naj počiva, ko služi domovini, ki hoče delavcev, a jih ne plačuje? Zato je vredna vztrajnost, ki je bila Črnologarjevi naturi dvigajoč in bodreč element, vsega občudovanja, to tolikanj bolj, ker so mu bili zaprti vsi znanstveni zavodi, ki jih odklepa srečnejšim in po stanu višjim ljudem milost in protekcija!

Ljudski učitelj ostani vedno pri tleh!

Da so ga imenovali za c. kr. konservatorja, je bila odlika zanj, a nič manj za vse slovensko učiteljstvo. Za temeljita in mnogobrojna svoja dela ni dobil nobene druge zahvale in nobenega drugega priznanja. Bil je član brezpravne mase. Njemu je bilo to pač popolnoma enako. Dan na dan je delal v šoli in izven šole, pomagal ljudem z besedo in dejanjem, s pisanjem in izdelovanjem stavnih črtičev, študiral in raziskoval, bil delaven kot čebela, da mu je jutro lovilo večer — zato se je malo menil, s kakimi po-

gledi merijo visoke oči ubogega učitelja-učenjaka. A hudo se zdi drugim, ki vidijo in čutijo, kako malo pravih prijateljev in zagovornikov ima ljudski učitelj tam, kjer bi jih moral imeti! V preziranju, zavisti in stanovski razliki izginjajo brezledno zasluge še današnji dan!

O svojem življenju in delovanju naj govori Črnologar sam.*)

Curriculum vitae.

Podpisani sem rojen v Peščeniku pri Višnji gori kot sin gozdarja kneza Auersperga dne 21. novembra 1860. leta. Ko sem dovršil takrat še jednorazredno ljudsko šolo v Višnji gori in se namenil iti na c. kr. pripravnico, nisem imel zahtevanega šol. spričevala za četrti razred, moral sem iti v 5. razred v Ljubljani. Dovršivši v petih letih pripravljavni razred in štiri leta pripravnice, naredil sem meseca junija 1883 maturo z dobrim uspehom za šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom ter dobil drugo učiteljsko mesto na dvorazrednici v Velikem gabru začasno. Meseca maja 1887 sem prestal izpit sposobnosti za ljudske šole s slovenskim in nemškim poučnim jezikom in pri posebnej preskušnji tudi sposobnost namestovalno poučevati kršč. nauk v ljudskih šolah in sicer to — z odliko.

Meseca septembra 1887 sem postal stalen tretji učitelj na četirirazrednici v Št. Vidu poleg Zatičine, kjer sem ostal štiri leta, dokler nisem šel meseca decembra 1891 za drugega učitelja na štirirazrednico v Šmarijo pod Ljubljano, kjer sem kot stalen učitelj še sedaj.

Z domačo zgodovino, osobito umetnostih in stavbenih spomenikov sem se pečal že, odkar sem učitelj. Ko sem 1890 leta predložil več zgodovinsko-umetnostnih spisov visokej c. kr. osrednjej komisiji za ohranitev umetnostnih in stavbenih spomenikov na Dunaji, (K. k. Central-Commission für Kunst- und histor. Denkmale in Wien), imenovala me je ista, še predno je bilo kaj mojega tiskanega, svojim dopisnim članom, kar smo do sedaj izmed ljudskih učiteljev le trije v našem cesarstvu.

Od takrat imam vedno z napominano komisijo mnogo občevanja, mnogokrat me ona poveri za stvari, ki spadajo le c. kr. konservatorjem. Zato imam tudi v stvareh, kjer ž njo dopisujem, prosto poštnino in dobivam vse od nje izdane

*) »Curriculum vitae« in pokojnikovo fotografijo mi je posodila po posredovanju tovariša g. Punčaha gospa vdova. Za prijaznost lepo zahvaljam oba. Fotografijo porabim na drugem mestu in ob drugem času.

publikacije zastoj, kar pristoja sicer le konservatorjem. Leta 1893 sem vodil prazgodovinska izkopavanja na Magdalenski gori poleg Šmarije, ko je kopal Jernej Pečnik in sem bil tudi dolgo časa namestnik konservatorja I. sekcije, g. prof. Rutarja, ko je ta odšel na znanstveno potovanje v Italijo in na Grško. Dvakrat, l. 1890 in 1893 sem bil poslan od c. kr. centr. komisije na njene troške pregledovat umetnosti in cerkve po deželi.

Dobil bi rad boljše plačano učiteljsko mesto radi tega, da bi mi bilo moči kaj več delovati v svrbo preiskovanja naših umetnostnih in zgodovinskih spomenikov, kar pa pri družini z letnimi 500 gld. pač ni mogoče, osobito, ker moram še stanovanje plačevati. V svrbo domače zgodovine sem porabil ves prosti čas.

Na podlagi listin mestnega arhiva v Višnji gori in nekaterih tiskanih del sem že l. 1885 dovršil rokopis: »Kronika župnije Višnja gora«, ki se nahaja ondi v farnem arhivu.

Tedaj sem se tudi bavil s preiskavanjem farnega arhiva v Št. Vidu pri Zatičini, na podlagi katerega je knjiga: »Topografično-histor. opis fare Št. Vid« v rokopisu že do malega gotova. Sedaj se pečam s preiskavo in vreditvijo mestnega arhiva v Višnji gori, za kar sem od mestne občine naprošen.

Moji dosedaj na svetlo prišli spisi sicer niso tako obširni, da bi napolnili folijante, a vendar so stali mnogo truda in troškov, ker se mora taka stvar kolikor le mogoče kratko in jedernato pisati in je skoro pri vsakem spisu treba črtežev in slik.

Do sedaj sem objavil svoje spise po največ v »Mittheilungen der k. k. Central-Commission in Wien« v letnikih 1891, 1892, 1893, 1894 in 1895, ostalo pa v nemških in slovenskih »Izvestjih muzejskega društva za Kranjsko«.

V »Mittheilungen der k. k. Centr.-Commission je izšlo: Letnik 1891: a) Cerkev na Vrhu pri Krki, 1 črtež, str. 67, 180 (gotska).
b) Cerkev v Novej vasi pri Višnji gori, str. 67 (gotska).
c) Cerkev na Pristavi pri Zatični, 1 črtež, str. 83 (gotska).
d) Cerkve na Primskovem, 1 črtež in 2 sliki, str. 84, (gotski).
e) Cerkev na Muljavi, 1 črtež, str. 193, (gotska).
f) » v Gorenjej Dragi, z 2 črtežema, str. 193 (gotska).
g) Cerkev v Št. Vidu pri Zatični z 1 črtežem, str. 193 (roman., renas.).
h) Cerkev in samostan v Štičini s 3 črteži in 3 slikami, str. 227 (rom. got.)

Letnik 1892: i) Cerkev v Mirni Peči z 1 črtežem, 1 sliko, str. 173 (rom. got.).
j) Cerkev na Magdalenski gori z 1 črtežem, str. 120 (gotska).

Letnik 1893: k) Cerkev v Trebnji z 2 črtežema, str. 81 (gotska).
l) Cerkev v Šmartnem pri Litiji z 1 črtežem, str. 29 (gotska).
m) Cerkev v Šmariji, z 2 črtežema, str. 160 (romanska, gotska).

Letnik 1894: n) Cerkev na Viču pri Ljubljani z 1 črtežem, str. 174 (gotska).

o) Cerkev na Igu (Sonnegg) z 1 črtežem (gotska).

Letnik 1895: p) Cerkev na Biču pri Št. Vidu (romanska).
r) Cerkev na Pijavi Gorici z 1 črtežem (gotska).
s) Cerkev v Laniščah z 1 črtežem (gotska).

in poleg tega več krajših črtic. Tudi za letos je še precej pri centr. komisiji za objaviti od mene.

V »Mitth. des Mus.-Vereines« so izšle do sedaj razprave:

š) »Kunsthistorisches aus Unterkrain«, 1 tisk. pola.

t) »Das Grabdenkmal der Herzogin Viridis in Sittich«, ca. 1 pola.

u) »Die Lucienkapelle in der Francisc. Kirche zu Laibach«, z listinami.

V »Izvestjah muz. društva« sem izdal:

L. 1893 »Dva spomenika osvoboditve Dunaja 1683, kar je na svojo željo objavil dr. A. Ilg v »Monatsblatt des Alterthumsvereines in Wien 1895 (str. 217), potem opis cerkva v Biču, na Igu itd. in l. 1895: »Grobni spomeniki v Štičini in cerkev in samostan v Štičini« po mojih najnovejših preiskavah.

Koliko je s takimi spisi truda in troškov, vé le oni, kdor se s tem peča.

Šmarija, dne 6. febr. 1896.

Konrad Črnologar,

učitelj in dopisnik centr. kom.

Ker je zaključena lastna njegova biografija s 6. svečnom l. 1896., je jasno, da niso naštetih v nji vsi Črnologarjevi spisi, ki je njih število od takrat naraslo v lepo množino. Te vrstice tudi nimajo namena, da bi s strokovnega stališča ocenjale pokojnikovo znanstveno delovanje. Dolžnost je tistih, ki jim je služil, da se ga spomnijo po smrti.

Slovenski učitelji smo izgubili z njim zanesljivega in vdanega tovariša, blago in zlato srce, domača naša zgodovina neumornega raziskovalca in temeljitega poznavalca: umrl je človek, ki je živel stanu in vedi. Njegovo delo je ostalo neplačano: tlačnil je nehote in nevede. Zato pa je bil vzvišen nad vse posvetno in se je plačeval sam z zadovoljenjem, ki je zorelo ob njegovih delih! **E. Gangl.**

Učiteljski konvikt.

»Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« je nastopilo letos deseto leto svojega delovanja. Kakor ima vsaka stvar, pa bodi še tako dobra in koristna, pri porodu svoje težave, tako tudi »Učiteljskemu konviktu« rojenice niso kazale posebne naklonjenosti, in da vsa dobra stvar ni padla v vodo, se imamo zahvaliti vztrajnosti in trdni volji nekaterih, za blagor in srečo ljudskega učiteljstva vnetih tovarišev, ki so ob rojstvu kumovali našemu mlademu društvu. Mnenje ustanoviteljev »Učiteljskega konvikta« je bilo, postaviti društvo na široko podlago, in sicer za vse kronovine, ki so zastopane v »Zavezi avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Žal, da se zaradi ozkosrčnosti in nezaupljivosti nekaterih izvenkranjskih tovarišev ni uresničila ta želja. Pa kar je zamujenega, bi se dalo ob desetletnici društvenega obstanka popraviti. Odbor »Učiteljskega konvikta« ni nasproten izvenkranjskim tovarišem, nasprotno: njegova iskrena želja je, da bi se letos vse slovensko učiteljstvo združilo v tem društvu ter z združenimi močmi zbiralo prispevkov za zgrad-

bo »Učiteljskega konvikta«. S skupnim delovanjem nam bo mogoče zgraditi v Ljubljani veličasten učiteljski dom, v katerem bi poleg »Učiteljskega konvikta« našla svoje zavetišče tudi »Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«, »Šolski muzej«, »Učiteljska hranilnica in posojilnica«, »Slovensko deželno učiteljsko društvo«, »Kranjsko vdovsko učiteljsko društvo«, »Narodna Šola«, »Ljubljansko učiteljsko društvo«, »Jubilejska samopomoč« in »Slovenska Šolska Matica«.

Največjo korist bi imela od tega, kakor je razvidno, učiteljska, oziroma šolska društva, ki imajo svoj sedež v Ljubljani. Ta prednost se pa sme kranjskemu učitelstvu že prepustiti, ker je le-to ustanovilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« in je nabralo v ta namen do danes že nad 20.000 K denarja. V nekaterih kranjskih učiteljskih krogih prevladuje sicer mnenje, da bi pri sprejemu učiteljskih sirot z ozirom na nabrano vsoto morale imeti sirote kranjskih učiteljev prednost pred sirotami in otroci izvenkranjskih tovarišev in tovarišic. Na prvi pogled je to mnenje tudi opravičeno. Prav lahko se pa ta razlika odpravi, če se izvenkranjski tovariši poprimejo s podvojeno silo nabiranja prispevkov za »Učiteljski konvikt«.

Štajerskim tovarišem bi bilo to posebno lahko mogoče, ker so gmotno mnogo bolje podprti kakor mi kranjski siromaki; s primorski tovariši pa moramo imeti v tem slučaju usmiljenje. Poznajoč agilnost, živahnost in žilavost primorskega učiteljstva, sem pa tudi trdno prepričan, da bi se tudi na Primorskem nabrale prav lepe vsote za konvikt, ker imajo tam mnogo navdušenih učiteljskih prijateljev, ki bodo prav radi prinašali svojo dan na žrtvenik »Učiteljskega konvikta«.

Zato, dragi izvenkranjski tovariši, le takoj, pa brez odlašanja na delo z nabiranjem denarja! Takih prilik je mnogo. Osnujte si v vsakem večjem kraju svoj »Gospodarski program«, pobirajte doneskov med sabo pri učiteljskih zborovanjih, ob priliki uradnih okrajnih učiteljskih konferencij in pri drugih prilikah. Kadar kdo avanzira, naj se spomni »Učiteljskega konvikta«, in namesto vencev na grob umrlih tovarišev ali drugih dragih darujte to vsoto »Učiteljskemu konviktu«. Posebno vam pa priporočam razpečavanje knjižic »Krajcarske podružnice učiteljskega konvikta«. Te knjižice so dvojne vrste; prve imajo krajcarske znamke ter znaša vrednost cele knjižice 12 gld.; druge imajo pa 10krajcarske znamke in je vsaka vredna 100 gld. Teh znamk se je na Kranjskem jako veliko razpečalo, za kar smo posebno hvaležni vrlim tovarišicam. Tudi vam, izvenkranjski tovariši, svetujem, da naprosite svoje kolegince, da bi se poprijele razpečavanja teh znamk. Poznam dobro vrle štajerske in primorske tovarišice, da sočuvstvujejo z moškimi učiteljstvom, zato sem prepričan, da bodo kar tekmovala med sabo z razpečevanjem teh knjižic in sploh z nabiranjem doneskov za »Učiteljski konvikt«. Knjižice »Krajcarske podružnice učiteljskega konvikta« dobi lahko vsakdo pri društvenem tajniku, g. Juraju Režku, učitelju v Ljubljani, nabrani denar je pa pošiljati društvenemu blagajniku Jakobu Dimniku, nadučitelju v Ljubljani.

Zadnji čas smo ustanovili zopet nov vir za nabiranje denarja za »konvikt« in sicer »Kolekto poštnih znamk«. Na Kranjskem smo že pričeli s to kolekto in se kažejo prav lepi uspehi. Nabrane poštne znamke naloži blagajnik takoj v poštni hranilnici. Kakošna je ta »Kolekta poštnih znamk«, bo imel priliko bržkone se vsakdo

prepričati, ker skoraj gotovo se ji ne bo mogel nihče ogniti. »Kolekto poštnih znamk« bomo uvedli tudi za Štajersko in Primorsko, in sicer takoj, ko bomo videli, da simpatizuje štajersko in primorsko učiteljstvo z vsem tem načrtom ter sploh z »Učiteljskim konviktom«. To simpatijo bomo pa izpoznali le, če se začne takoj nabirati z denarjem, ko se začno z resno voljo in z dejanjem zanimati za »konvikt« posamezna izvenkranjska učiteljska društva in tudi posamezniki. Prav lepe doneske donajajo »konviktu« tudi koncerti in druge veselice, ki jih prirejajo učiteljska in tudi druga društva po inicijativi posameznih učiteljev v ta namen. Kamen do kamena palača. Zatorej, štajerski in primorski tovariši, le takoj na delo zase in naše otroke! —mn—

Kaj hočemo?

(Govoril pri I. občnem zboru »Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic« v Celju dne 5. aprila t. l. nadučitelj **Vekoslav Strmšek**.)

Namen »Zveze« je sicer že v pravih precej jasno označen, tudi pisali so o njem že razni listi, vendar se širijo o njem še tako napačni, oziroma nejasni pojmi, da je potrebno o njem natančneje izpregovoriti.

Kaj hočemo torej?

Mi hočemo: 1. vzgajati stanovsko zavedno, dobro organizovano in resnično narodno učiteljstvo;

2. hočemo združiti vse činitelje, ki bi mogli in hoteli pomagati k občnemu napredku našega naroda in

3. hočemo poiskati in zavzeti za nas primerno mesto v narodni organizaciji.

Ker je pa to vobče smoter vse naše organizacije, moram sedaj dokazati, da je v njega dosego treba novega društva.

Da še nismo dovolj stanovsko zavedni, se lahko prepričamo vsak dan. Le preglejmo naše časopise, čitajmo poročila o naših društvih, premotrimo uspevanje naših podjetij, preresetajmo vzroke, ki nas pogosto zadržujejo od naše stanovske organizacije, ocenjujmo svoja vsakdanja dejanja itd. in videli bomo, koliko zavednosti nam še manjka.

Stanovsko zavedni učitelj stori vse, kar bi moglo stanu koristiti, in opusti vse, kar bi mu moglo škoditi. On se ravna vselej in povsod po geslu: Vsi za enega, eden za vse.

Ko bi bilo vse učiteljstvo tako zavedno, bi lahko nastopilo kot mogočen činitelj v človeški družbi in priborilo bi si sigurno mnogo ugleda in več pravic.

Če pa ostanemo separatisti in egoisti, bo vse naše moledovanje zaman, zaman bodo naši shodi in zaman bodo vse naše lepe resolucije; ravnali bodo marveč tudi še naprej z nami po svetopisemskem reku: Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce.

Take stanovske zavesti, ki nam je v sedanjem hudem življenskem boju tako nujno potrebna, pa si ne pridobimo na učiteljskih, ne črpamo je iz pedagoško-didaktičnih knjig in tudi ne iz zakonov in uradnih predpisov, taka stanovska samozavest je le plod naše stanovske organizacije.

In tukaj so ravno naši shodi najvažnejši činitelji. Na naših shodih se navdušujemo za skupne smotre, tam si dobivamo vedno novih moči za neprestano bojevanje, tam se

kažejo in vežbajo naše moči, tam se pojasnujejo pojmi, in tako so naši shodi najboljše sredstvo za zburjanje stanovske samozavesti.

Marsikateri tovariš je postal v svoji gorski samoti že malodušen ter je že začel dvomiti o naši boljši bodočnosti. Ko ga je pa pomladansko solnce izvabilo iz njegovega zatišja in ga pripeljalo na dobro obiskan učiteljski shod, se je vrnil ves pomlajen in upapoln na svoj dom ter se posvetil z novim navdušenjem svojemu poklicu.

Poreče mi marsikdo: Saj shodov nimamo premalo; naša okrajna društva zborujejo skoraj vsak mesec, »Zaveza« prireja vsako leto velika zborovanja in »Lehrerbund« pa vsako drugo leto; ni li tega dovolj?

Da, teh zborov je mnogo, a kakor nas uči izkušnja, jih še ni dovolj, vsaj zadostujejo ne. — Naša okrajna društva storijo mnogo, a ona so majhne korporacije, kjer se zbirajo leto za letom vedno le eni in isti člani, kjer nastopajo skoraj leto za letom vedno isti govorniki, njihov delokrog je vezan kolikor toliko na okrajne meje, ona ne morejo podati vselej vsestransko zanimivih podavanj in končno prevladujejo v v njih često tudi osebni oziri. Marsikdo gre nezadovoljen od takega shoda in se ne vrne več. On si želi stvarnih, temeljitih razprav, živahne, stvarne debate in važnih, jedrnatih sklepov, česar mu pa majhna okrajna društva ne morejo nuditi.

Mi pač ne moremo in ne smemo zahtevati, da bi kdo za peščico poslušalcev preštudiral celo literaturo kakega predmeta in nam podal rezultat svojih študij v dovršeni obliki. Vsakdo hoče imeti svojemu trudu primerno število poslušalcev, da mu je uspeh tem sigurnejši!

»Zavezina« in »Lehrerbundova« zborovanja so sicer večja, tam so razprave obsežnejše in temeljitejše, a ona zahtevajo znatnih gmotnih žrtev, ki jih le malokdo zmore. Imamo pač še mnogo tovarišev in tovarišic, ki se takega zborovanja še niso nikdar udeležili. Kdo jim naj zameri, ko vendar vemo, kako izhajamo s svojo »mastno« plačo?

Marsikdo se torej sedaj lahko izgovarja na malenkostne zборе okrajnih društev in na draga zborovanja »Zaveze«, oziroma »Lehrerbunda«, ko gleda našo organizacijo le od strani.

Treba nam je torej društva, ki bi hodilo neko srednjo pot in to bi bila naša »Zveza«, ki smo jo osnovali v pretečenem letu.

Ona je dovolj velika korporacija, da lahko podaja temeljite, obče zanimive razprave, ona ima dovolj nadarjenih in izobraženih govornikov, ki bi lahko navduševali mlačne tovariše in tovarišice, a je pri tem tako gibčna, da lahko zboruje pogosto in skoraj v vsaki vasi, če le ni predaleč od železnice.

Prostorna soba in en prost dan, in shod se lahko izvrši. V posebnih slučajih skliče lahko zaporedoma več shodov in razpravlja v raznih krajih eno in isto vprašanje, da tako seznanjajo vse člane z njim. In če bi se ozirali pri tem posebno na okraje, kjer je mlačnost v stanovskih rečeh menda epidemična bolezen, bi se število zavednih bojevnikov v naših vrstah gotovo v kratkem času podvojilo. Na takih shodih bi se srečevali in spoznavali razni tovariši in tovarišice, in če bi živahno delovali nekaj let, bi bili vsi take-rekoč le ena družina. Ali ni to krasen smoter? Ali ni že samo ta smoter vreden novega društva?

A rekel sem, da hočemo imeti tudi dobro organizovano učiteljstvo. Če postane vse učiteljstvo stanovsko

zavedno, bo tudi dobro organizovano. Stanovska zavednost je naša najboljša vez, naša najboljša organizacija.

A pomisliti moramo tudi sledeče:

Do sedaj so naša okrajna društva storila v eni in isti stvari mnogokrat čudno nasprotujoče si sklepe, zastopniki naših društev so se pri »Zavezi«, še večkrat pa pri »Lehrerbundu« prav pridno pobijali, pri omenjenih korporacijah smo staveli mnogokrat vprašanja in zahteve, ki so bile le lokalnega pomena itd. Ali so to znaki dobre organizacije? Naša »Zveza« bo pa lahko odpravila vse te nedostatke; ona ima pravico, pošiljati k posameznim društvom tudi posebne govornike. Odslej ne bo treba pri vsakem društvu iskati požrtvovalnega člana, ki bi hotel temeljito preštudirati dotično vprašanje, temveč bo to lahko odpravil za ves Slovenski Štajer en sam ali pa maloštevilen odsek. Sedaj se bodo mnenja lahko pojasnila in združila, in nastopali bomo lahko povsod kot enotna skupina, kar bo le nam v čast, vsemu stanu pa v korist.

Vrhutega pa bomo odslej tudi imeli zborovanja, h katerim bomo lahko vabili tudi naše deželne in državne poslance in le ti bodo imeli organizacijo, ki jim bo lahko dala vsakovrstnih pojasnil. Sedaj ne bodo imeli nikakega izgovora več in morali bodo pokazati, so li res vneti za šolo in za nas, ali so pa njihove obljube le lepe fraze. Na vsak način bomo vedeli, česa se nam je od njih nadejati. Tudi to je nekaj vredno.

Da mora biti pravi učitelj naroden, je že davno dogmata resnica. Kdor ne živi in ne čuti z narodom, ne more biti dober učitelj.

Narodni čut se pa ne sme kazati samo v osebnem delovanju, temveč se mora ozirati vselej tudi na celoto, in tukaj ima Slovenski Štajer mnogo skupnih posebnosti. Naše društvo bo torej tudi v tem zmislu lahko mnogo storilo, ono nas bo opozarjalo na narodove napake in vrline, kazalo nam bo, kako je ene zatirati, druga pospeševati, ono nam bo vedno netilo našo ljubezen do našega zatiranega in preziranega naroda ter nas bo tako vzpodbujalo k vztrajnemu delovanju v šoli in izven šole.

»Narodu se mora pomagati!« Tako beremo vsak dan po časopisih a nihče ne prevzame vodstva, nihče ne sestavi načel, kako se naj to zgodi. Tu intam se zgodi kaj hvalevrednega, tu intam zablisne liki smodnikov plamen, a kaj trajnega se ustvari malokdaj. Večinoma ostane pri opominih in pri tarnanju.

Z našim društvom se to lahko predrugači. Glasom pravil prireja ono javna, splošno poučna podavanja in koncerte, povzročja in podpira izdajo poučnih spisov, podpira ustanovo šolskih in ljudskih knjižnic ter bralnih društev itd.

Koliko bi se v tem okviru lahko storilo za napredek naroda!

Seveda: učitelji sami ne zmoremo vsega, ker bi tako delovanje zahtevalo mnogih gmotnih žrtev in ker se mora isto izvrševati po mogočnosti v soglasju z vso drugo inteligenco; a storili smo svojo narodno dolžnost, ko smo osnovali društvo na tako široki podlagi, ko smo ustvarili organizacijo, v kateri lahko deluje vsakdo za pravi napredek naroda.

(Konec.)

Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite!

(Dalje.)

V tem članku se tudi trdi, da nam na ljubo ne bodo odnehali od obstrukcije niti za las. Dobro, nam je to tudi prav. Mi opetovano trdimo, kar smo že rekli, da nihče drugi ne zabranjuje in utrjuje šanc liberalizmu tako dobro kakor klerikalna in neumna dr. Šusteršičeva politika. Mi živimo med narodom in vemo to najbolje; ako klerikalizem noče verjeti, naj ostane trdovratno nekaj let na tem stališču in videl bo, da govorimo popolnoma prav.

Isto staro pesem poje klerikalizem v tem članku kakor navadno trdeč: »Učiteljstvo živi med narodom, se torej lahko prepriča, kako je ljudstvo z davki preobloženo, radi česar ni niti misliti na zvišanje učiteljskih plač na deželne stroške, kakor je govoril lani na učiteljskem shodu župan Hribar.« — Mi živimo med narodom in vemo dobro, kako je naše ljudstvo obloženo z davki, pa vemo tudi dobro, kako je ono pridno, potrpljivo in varčno, vemo tudi, da je šoli in učiteljstvu vdano ter bi z največjim veseljem brez najmanjšega godrnjanja rado pomagalo bednemu učiteljstvu, a tega ne more storiti, ker je oddalo oblast in moč brezvestnim ljudem v roke, ki so šoli in učiteljstvu iz dna duše nasprotni. Da se ne bo v bodoče več v taki meri to godilo, bo naša skrb!

Da je klerikalizem smrten sovražnik šole, napredka in učiteljstva, to je že pribita in dokazana resnica, o tem je vsaka beseda odveč, Pokazati hočemo le to, kako se ta večkrat spozabi v strahu, da bi mu ne delalo učiteljstvo ovir, se temu tupatam laska, pa kmalu zopet pokaže svojo klerikalno barvo. Tukaj naj slede nekateri odlomki izjav našega klerikalnega glasila: Št. 297. pravi: »Učiteljstvo pa se bo pozneje prepričalo, da naša stranka ni nasprotnica njihovih teženj, dasi store sedaj vse, da bi zapravili in izgubili naše simpatije.«

Št. 299. »Ko bi hoteli liberalci učiteljem plačo zboljšati, bi to storili pred 6. leti, pa bi jim ne bilo treba zopet beračiti: — Že zopet so tukaj ti berači! (Kljunov izraz.) — Sploh liberalci zlorablajo učitelje za svoje agitatorje ter se smejejo v pest.« — Nismo otroci, da bi se pustili zlorabljeni od liberalcev, še manj pa od klerikalcev. Da je to istina, smo že pokazali, pa bomo tudi še.

Št. 6., 9. jan. 1904. »Vse škofove in papeže v nič devlje njegov (Ganglov) »Učit. Tovariš« in neskočno mnogo klepeta o omiki in napredku, slednjič bi se pa še sam lahko šel učiti od — šolarjev.« — To je zopet fulminantna klerikalna laž. Ta patentirani lažnjivec dobro ve, s kakšnim spoštovanjem smo pisali dosedaj in bomo tudi v bodoče kot verni katoličani o veri in njenih namestnikih v duševnem oziru. Pobijamo to stranko le v navadnih posvetnih zadevah. V verskih zadevah jim nismo in tudi ne bomo delali ovir, pobijamo pa zlorabo vere v posvetne namene. Oni so ljudje kakor mi, slabostim podvrženi kakor mi, grešijo lahko kakor mi; ako jih torej s tega stališča opominjamo, svarimo in jim pred oči stavljamo njih napake in pregrehe, delamo dobro delo, ne pa slabega. Da bi bil pa klerikalizem v posvetnih zadevah nedotakljiv, tega naša cerkev ni še postavila kot dogmo, zatorej je nam katoličanom na prosto dano, molčati ali pa kritikovati njih dela. V kakšnem smislu smo to storili, smo že povedali. — Kar se tiče omike in napredka, to že vemo, da klerikalizmu kar smrdi; od šolarjev

pa ni sramotno, da bi se samo poedinec kaj naučil, od njih se lahko prav veliko nauči, če hoče, vsak človek; posebno klerikalizmu privoščimo, da bi se šel k nedolžni šolski mladini učiti odkritosrčnosti in ljubezni do omike in napredka.

V isti številki citira odstavek iz »Učit. Tovariša«: »Vsa tista perfidnost, ki smo je vajeni pri »Slovincu« odmeva iz teh besed v bobnečih akordih. Učiteljstvo je iznova žaljeno. Zaničevanje jim bodi plačilo, delo proti klerikalizmu naš odgovor. Za take ljudi bi bil pasji bič predober!«

(Dalje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Strokovno izobraževalni kmetijski tečaj za kranjsko učiteljstvo je zaključil dne 17. aprila svoj pomladni kurz, kjer so poučevali o sadjarstvu sploh in o trtoreji.

O sadjarstvu je poučeval znani veččak g. R. Dolenc, vodja grmske šole. Njegova predavanja so bila strogo strokovna, a vendar tako poljudna, da smo se v istini čudili. Gosp. R. Dolenc bi lahko postal prav popularen ljudski govornik, ko bi imel časa, nastopati kot tak med našim ljudstvom.

O trtoreji je predaval, in sicer od 11.—17. aprila, za povzdigo kranjskega vinarstva dobro znani strokovnjak gosp. Fr. Gombač, potovalni vinarški učitelj iz Ljubljane. Podrobneje razpravljati o njegovih razpravah bi bilo pač nepotrebno, zakaj vsako predavanje je jasno dokazalo, da stoji mož na vrhuncu sedanjih zahtev in menda ne pretiravamo, ako trdimo, da g. Fr. Gombač prvakuje vsem slovenskim vininičarjem, kar se tiče praktičnosti in teorije.

Udeležniki smo imeli dvojno korist od tega tečaja. Prvič smo dobili jako obširno in temeljito ne le teoretično, temveč tudi praktično znanje o sadjarstvu in trtoreji, a drugič so nam prinesli naši učiteljski večeri, ki smo jih imeli skoro vsak večer v znani gostoljubni gostilni g. A. Pintarja v Kandiji, premnogo okrepčila za naše učiteljsko delovanje. Ob teh večerih smo do pičice pretresli vse slovensko šolstvo od kraja do konca in le želeli bi, da se v prihodnje udeležiti takih razprav oni duhovi, ki menijo, da bodo kranjsko šolstvo rešili le s samimi papirnati formalitetami in osebnimi šikanami.

Pri tej priliki tudi ne moremo zamolčati dejstva, da so nekateri udeležniki tega tečaja dobili v svojih pozivih ukaz, da morajo zaradi tega tečaja zamujene dneve nadomestiti s prostimi četrtki. No, ta je lepa! Saj smo bili vendar v ta tečaj pozvani od višjih oblasti. Za zabavo in prostovoljno ni nihče šel. Upamo, da dež. šol. svet anulira te ukaze.

Končno moramo še omeniti jako pohvalno izborne gostilnice v Kandiji pri »Lipi«, g. A. Pintarja. Gostilnica je vredna javne pohvale, zakaj g. Pintar je znal za jako nizko ceno izbornu postreči. Zato priporočamo to gostilnico vsem onim, ki pridejo kdaj v Novo mesto.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Cenjeni odbor »Postojnskega učiteljskega društva« je prevzel skrb za priprave XVI. glavne skupščine »Zaveze«, ki se vrši o Binkošti v Postojni, ter izvolil poseben pripravljalni odbor. Temu odboru je na čelu gosp. šolski voditelj

Ferdo Juvanc. Po vseh pripravah sodimo, bo letošnja glavna skupščina »Zaveze« zopet impozantna.

Delegat je dalje prijavilo:

III. Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani.
4. Jakob Dimnik, nadučitelj — Ljubljana. 5. Jakob Furlan, učitelj — Ljubljana. 6. Jožef Gregorin, šolski voditelj — Vič pri Ljubljani. 7. Janko Likar, učitelj — Ljubljana.

Gg. predsednike »Zavezinih« društev prosimo, da nam vrnejo izpolnjene društvene izkaze ter prijavijo izvoljene delegate.

Vodstvo »Zaveze.«

Občni zbor učiteljskega društva litijskega šolskega okraja se vrši v četrtek, dne 5. maja t. l. ob pol 2. uri popoldne v šoli v Višnji gori z navadnim vzporedom za občne zборе. (Glej § 26. društvenih pravil; zraven tega tudi volitev delegatov za letošnjo glavno skupščino »Zaveze.«) K obilni udeležbi vabi v imenu odbora

Josip Zajec

t. č. predsednik.

Belokranjsko učiteljsko društvo ima svoje zborovanje dne 5. majnika t. l. v Gradacu v gostilni g. Maceleta. Prične se točno ob 2. uri popoldne in se vrši po sledečem vzporedi: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Poročilo blagajnika. 3. Razgovor o konferenčnem referatu. 4. Po sklepu občnega zbora prostovoljno izdelani referati se predajo v cenzuro. 5. Volitev delegatov za skupščino »Zaveze«. 6. Naprosijo se poverjeniki, ki bi pospeševali naročbo »Zavezinih« listov. 7. Razni nasveti in predlogi.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj zboruje dne 5. maja ob pol 12. uri v Škofji Loki po sledečem vzporedi: a) Pozdrav; b) poročilo tajnikovo in blagajnikovo; c) Kako si ohrani učitelj ugled v današnjih časih, poroča gosp. Al. Potočnik iz Rateč; č) volitev odbora; d) volitev delegatov za letošnjo glavno skupščino »Zaveze« v Postojni; e) slučajnosti. Gostje dobro došli! K obilni udeležbi vabi odbor.

Občni zbor „Društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega“ se je vršil dne 21. aprila t. l. na Unca. Udeležba je bila naravnost nenavadna, zakaj našli smo ravno 30 udeleženk in udeležnikov, najboljši dokaz, da se učiteljstvo čim dalje bolj zaveda stanovske solidarnosti.

Točno ob pol 11. uri otvori g. predsednik Jos. Benedek občni zbor ter pozdravi najsrčneje vse udeleženke in udeležence. V svojem nagovoru se v kratkem dotakne vseh zanimivejših pojavov na šolskem polju.

Iz tajnikovega poročila povzamemo, da šteje društvo 1 častnega, 41 pravih in 8 podpornih članov. G. tajnik nam je podal nato pregled društvenega delovanja kakor tudi nekak občni pregled učiteljskega gibanja. Poudarjal je posebno, da naj se učiteljstvo oklene s posebno vneto svojih listov, zakaj le v tem vztraja naša moč.

G. blagajnik nam je povedal, da je stanje blagajnice prav povoljno. V odbor so bili z vzklikom voljeni: Gdč. Marica Benedek in gg. Josip Benedek s Planine, Peter Repič z Unca, Ivan Šega iz Dolnjega Logatca in Andrej Šest iz Cerknice.

Delegatom letošnjega zbora »Zaveze« so voljeni: Gdč. Benedek Marica s Planine, Peče Marija z Rakeka; Želje Marjeta iz Begunj; gg. Jeglič Janko z Rakeka in Zebre Jakob iz Starega trga. Namestnikom pa: gg. Benedek Josip s Planine in Repič Peter z Unca.

Kaj zanimivo je predaval »o obrtno-nadaljevalnih šolah« g. A. Šest iz Cerknice. Podal nam je verno sliko, kako se ustanovljajo obrtno-nadaljevalne šole, poudarjajoč, kako blagodejno vplivajo ravno te šole na izobrazbo narodnega naraščaja.

G. tovariš je žel za svoje zanimivo predavanje občno pohvalo.

Izmed predlogov omenjamo le predlog, da naj društvo opozori višja šolska oblastva, da pravočasno nakažejo razne nagrade, zakaj pregovor pravi: Kdor hitro da, dvakrat da. Nameravani izlet v Škocijan smo morali preložiti radi nestanovitnega vremena.

—g—

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja je imelo I. letošnje zborovanje dne 21. aprila v Vel. Poljanah. Udeležba ni bila ravno slaba, vendar bi bila lahko boljša.

Pogrešali smo zlasti 6 društvnikov iz bližnjih krajev. Vzrok? Tisti znani izgovori so pač neopravičljivi.

a) Praktični nastop tovariša Cvara z vsemi tremi oddelki tamnošnje enorazrednice iz nazornega nauka, spisja in računstva je jako ugajal. Hospitujoči smo se prepričali, kako častni, da, celo izvrstni uspehi se dajo doseči tudi na enorazrednicah s celodnevnim poukom, vključ vsem težavam v poučevanju, ako učitelj vestvo in marljivo izvršuje svoje dolžnosti in ako pri rednem šolskem obiskovanju ni prevelikega števila šol. otrok. (Tekom 9 let, odkar službuje imenovani učitelj na tej šoli, ni bil še nihče kaznovan zaradi šolskih zamud!)

Po končanem nastopu mu je predsednik Tomšič ob splošnem odobravanju izrekel zahvalo na trudu in čestital na uspehih.

b) Delegatoma »Zaveze« se prijavita Štef. Tomšič in And. Cvar, njiju namestnikoma pa oba Engelmana.

c) Prečita se »Zavezin« dopis glede imenovanja poverjenikov v svrhu pridobivanja naročnikov na »Zavezine« liste. Ko so razni govorniki izrekli svoje mnenje, se sklene: Društveno predsedništvo naj vsako leto meseca decembra po posebni okrožnici vabi vse člane na naročbo z izrečnim dostavkom, da si šteje vsakdo v moralno in stanovsko dolžnost biti naročnik vseh treh listov, zlasti pa »Učit. Tovariša«. Tisti, ki težko utрпи večji znesek obenem, pošilja lahko mesečno 1 K društv. tajniku, ki se zaveže, za dotičnike opravljati posel poverjeništa.

d) Drugo letno zborovanje v zvezi z občnim zborom bo 26. maja (ne 19., kakor je bilo sklenjeno, ker bo ta dan semenj) v Vel. Laščah ob 9. uri dopoldne. Poleg običnih točk bo na dnevnem redu (z ozirom na letno konferenčno razpravo): Krompirjavec. Učna slika iz nazornega nauka. Poročevalca gdč. Ana Šuflaj in V. Engelman.

Ko smo še nekoliko »blagoslovili« naše obstrukcioniste, smo odšli v gostilnico gospe Cvarove, kjer smo bili izvrstno postreženi z jedjo in pijačo. Ob prepevanju narodnih in umetnih pesmi, kjer smo posebno občudovali milozvočni glas gdč. Tomšičeve, ob razodevanju svojih teženj drug drugemu, je prišel le prehitro čas ločitve.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj priredi v četrtek dne 5. maja 1904 majniški izlet v Hajdin, kjer se ob enem vrši v hajdinski šoli običajno mesečno zborovanje točno ob 11. uri dopoldne po sledečem vzporedi: 1. Vplačevanje društvenine. 2. Zapisnik. 3. Volitev 4 delegatov za XVI. glavno skupščino »Zaveze« v Postojni. 4. Učna slika okr. glavarstva ptujskega na podlagi novega stenskega zemljevida, založila in izdala Freytag & Berndt, Dunaj 1904. Predava J. Kaukler — Ptujška okolica. 5. Nasveti. — Po zborovanju bo na vrtu in v gostilniških prostorih J. Graharja skupen obed in prosta zabava s petjem in godbo. Skrbljivo je za dobro in ceno postrežbo in pristno pijačo. V svrhu določitve približnega števila izletnikov in udeležencev pri skupnem obedu se vsakdo vljudno poziva, naj blagovoli svojo udeležbo vnaprej pravočasno naznaniti šolskemu vodstvu v Hajdinu. Častito slovensko občinstvo, osobito cenjeno učiteljstvo k obilni udeležbi najspoštljiveje vabi odbor. — Dostavek: V slučaju neugodnega vremena se vršita izlet in zborovanje spričo neodložljive volitve delegatov po določenem vzporedi v četrtek, dne 12. maja 1904 ravnotam.

Učiteljsko društvo za konjiški okraj zboruje dne 8. majnika t. l. ob 10. uri dopoldne v Tepanjah. Na dnevnem redu je predavanje o čebelarstvu in poročilo o »Zvezinem« zborovanju v Celju. K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo v četrtek, 5. dne maja 1904, ob 10. uri predpoldan v šoli Leitersberg-Krčevina. Dnevni red: 1. zapisnik, 2. dopisi, 3. tretji krajevni razred, 4. predavanje: O časti sploh (g. Avg. Požegar), 5. predlogi in nasveti. — Gg. tovariše in gospodične tovarišice prosimo, da glede odprave tretjega krajevnega razreda zbirajo primerno gradivo iz življenja v tretjem krajevnem razredu. K prav obilni udeležbi vabi najvljudneje

o d b o r.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj radi glavnega zborovanja naše »Zaveze« v Postojni meseca maja ne bo zborovalo. Dne 12. junija t. l. pa poleti na Slatino ter se vdeleži kot gost 30-letnice »Smarsko-rogaškega učiteljskega društva«. — Toliko za sedaj vsem p. n. članom v prijazno uvaževanje! V imenu odbora: Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Ljutomersko učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 14. aprila v šoli na Cvenu, pri kateri priliki smo si ogledali mlekarno kmetijske zadruga. Pri zborovanju je podal g. nadučitelj Pušenjak učiteljem čebelarjem prav prilična navodila, kako se jim je ravnati kot začetnikom; po zborovanju nam je razkazal svoj imenitno urejen uljak. Delegatom k »Zavezinemu« zborovanju so voljeni: Gosp. Sim. Cvahte, gdč. Olga Cvahte iz Male nedelje in gdč. Gorjak iz Cezanjevca. Prihodnje zborovanje, pri katerem se voli namesto odstopivše blagajničarke gdč. Ivančič nov blagajnik, se določi na prvi četrtek v majniku.

Saleško učiteljsko društvo je zborovalo 19. marca v Šoštanj. Predsednik g. Koropec je pozdravil došle tovariše in otvoril zborovanje. Zapisnik zadnjega zborovanja se je odobril. Nato so se prečitali nekateri dopisi. G. HERNANUS (Šoštanj) je predlagal, naj se sprejme na dnevni red toletne okr. učiteljske konference razprava »O varstvu živali« ter se je obenem oglasil za referenta o tem predmetu pri uradni učiteljski konferenci. Zborovalci so sklenili, naprositi gosp. Trobeja (Št. Ilj), naj bi referiral o korakih, ki jih je treba ukreniti, da se odpravi III. plač. razred, ker je namreč želel »Lehrerbund«, naj se ta zadeva razpravlja v okrajnih učiteljskih društvih. Kot delegat za skupščino »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« o Binkoštih v Postojni je bil izvoljen g. Koropec (Šoštanj), za zborovanje »Zveze spodnještajerskih učiteljskih društev« 5. apr. v Celju gosp. Skasa (Velenje). Nadaljevala in sklenila se je tudi razprava o sestavi društvene kronike. Nato se je zborovanje zaključilo. Prihodnje zborovanje se vrši 5. maja v Velenju.

Goriško.

Zborovanje učiteljskega društva za goriški okraj bode dne 5. maja t. l. ob pol 9. uri zjutraj v prostorih »Slovenske čitalnice« v Gorici. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega rednega letnega občnega zbora. 2. Zavezino zborovanje: a) volitev delegatov, b) volitev morebitnega poročevalca, c) rezervni fond. 3. Dopisi podružnic. 4. Poročilo zastopnikov o njih delovanju v c. kr. okrajnem šolskem svetu. 5. Poročilo stalnega odbora o njegovem delovanju. 6. Razni nasveti in predlogi. K polnoštevilni udeležbi nas vabi stanovska samozavest, zanimiv vspeh in odbor. V Gorici, dne 4. februarja 1904. — NB. To zborovanje je bilo določeno že za 3. marca t. l., a se je vsled pogreba blagopokojnega tovariša Ignacija Križmana st. v Dornbergu preložilo na dan 5. majnika t. l.

Istra.

Učiteljsko društvo kot. Volosko. Podpisani cijenijo se pozvati Vas na XI. redovitu glavnu skupštino, koja će se održavati dne 5. maja u Kastvu uz slijedeći dnevni red: 1. Izvješće predsjednika. 2. Ovjerovljenje zapisnika. 3. Izvješće blagajnice i pregledanje računa. 4. Izvješće delegata o glavnoj skupštini »Zaveze«. Izjednačenje plaća učiteljska sa učiteljima. 6. Hrvatske čitanke za pučke učione. 7. Promjena društvenih pravila. 8. Učiteljski rezervni fond. 9. O ustrojenju pokrajinskoga učiteljskega društva. 10. Biranje delegata za glavnu skupštino »Zaveze«. 11. Eventuelni predlozi, koje se ima 3 dana prije najaviti odboru. 12. Biranje novoga upravna odbora. Početak u 9 sati pr. p., ako ne bi bio dostatan broj članova, onda u 9^{1/2} s. pr. p. Odbor »Učiteljskoga društva kot. Volosko«. Jelšane, dne 19. aprila 1904. — Predsjednik: Iv. Makarović. Tajnik: Puharić.

Književnost in umetnost.

Vodnik po Gorenjskem. Spisal Fr. Gärtner. Kranj 1904. Založil, tiskal in izdal Iv. Pr. Lampret. Ta lepa, tako po bogati vsebini kakor po lični zunanjsčini odlikujoča se knjiga, ki jo je spisal naš tovariš, bo brez dvoma privabila marsikoga, da si ogleda divno Gorenjsko, ki jo je opisal Gärtner s plemenitim navdušenjem in gorko ljubeznijo. Lepoto čarobne Gorenjske nam je v preprostih besedah naslikal pisatelj tako vzvišeno in vablivo, da smo prebrali knjigo z resnično nasladjo. V lepem in gladkem jeziku niso opisane zgolj prirodne krasote, ki dvigajo domoljubno srce, med opisovanje slovenske zemlje je vpletenih tudi mnogo zanimivih zgodovinskih podatkov, ki dajejo knjigi poleg mnogih lepih pokrajinskih podob notranje bogastvo in prikupno lice. Naj bi ne hodil nihče brez Gärtnerjevega-Lampretovega »Vodnika«, kogar nanese pot tja na romantično gorenjsko stran! Ta knjiga nam je zopet dokaz, kako je učiteljstvo delavno na vseh krajih v korist — nehvaležni domovini, ki mu ne da poštenega kruha! Pisatelj in založnik sta delala takorekoč brezplačno, da sta izdala knjigo, ki naj pomnoži promet s tujci in tako dvigne blaginjo dežele. Isti pisatelj je izdal pred 2 letoma brošuro »Ljubljanski grad in promet s tujci«, da bi zbudil večje zanimanje med zunanjim svetom do dežele Kranjske. — Tu za ljudi, ki na vsakem kraju in ob vsakem času delujejo za njeno korist, nima dežela denarja. Kje bi ga pač dobila? Ali vam ne govorita že te dve knjigi učitelja-pisatelja dovolj glasno, kje leže zakopani milijoni, ki jih nečete dvigniti? Toda pri nas so nekateri ljudje udarjeni s slepotol Klerikalci ne vedo pod milim Bogom prav nič drugega, nego da samo ščujajo človeka proti človeku, obrekujejo poštene ljudi in krađejo siromakom čast in kruh. Sreča domovine in poštenih narodnih delavcev jim je deveta brigala!

Liga + 5.

Popotnik prinaša v 4. števil. tole vsebino: 1. Matija Heric: Množitev in delitev z ulomki ste po najnovejših preiskavah in izkušnjah docela odveč. — 2. V. Pulko: Somatologija v ljudski šoli. — 3. Ivan Ivanovič: Šolstvo v tujini. — 4. Ivan Šega: Pedagoški utrinki. — 5. Književno poročilo. — 6. Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Nekoliko odgovora g. dr. Ilešiču.)* »Učiteljski Tovariš« je priobčil dne 1. in 10. aprila oceno o novi Schreinerjevi-Hubadovi čitanki. Po tej oceni in po podpisancu udarja z loparjem zadnji »Popotnik«. V imenu gospodov, ki sta sestavila čitanko, vihti lopar »im Bunde der dritte« g. dr. Fran Ilešič, ki je — žal — v svojem odgovoru bolj oseben nego stvaren, dasi ne ve, kdo sem, ki sem oblekel jekleni oklep »Lige + 1«. Bilo bi mi tudi vrlo malo težke brige, da izvohajo moj pravi jaz. V tem primeru bi mi bilo samo to neprilичno, ker bi se morebiti nekaterih ljudi polastila vera, da je bila moja obsodba spisana že prej, preden sem prečital knjigo. A nečem jih zavesti v tako zmoti, ker žive že sedaj v veliki zmoti, da ne sme namreč nihče izreči niti grajalne besede niti svojih misli o tem in ob tem, kar bere, vidi in čuti, če nosi to »nedotakljivo« na vidnem mestu pečat z dekreti in izpričevali dokazane avtoritete.

To je brez dvoma »načelo lokalnega obzorja«, če smem citirati gospoda doktorja. Takisto je »načelo nasilstva in tiranstva«, če zahtevajo sestavljalci c. kr. čitank, da se moramo brezpogojno ukloniti njih naziranjem in brez pomisleka podpisati vse, kar podpišejo sami. Nič

*) Gosp. dr. Ilešič nas je naprosil, naj ponatisnemo njegov odgovor v »Popotniku« v svojem listu. Tega ne moremo storiti. Ker je priobčil naš list oceno Lige + 1, bi bilo umestno, da pošlje g. dr. I. svoj odgovor našemu listu, ali bi pa moral tudi »Pop.« priobčiti to, kar je pisal naš list. Tako bi bilo pravilno. Ker se pa to ni zgodilo, tudi ne moremo ustreči želji g. doktorja. Sploh se nam zdi, da je konec v »Pop.« priobčenega zagovora okovan z ostjo, ki meri na naš list. Proti temu seveda ugovarjamo, ker nismo nikoli nasprotovali šolsko-kulturnemu stremljenju. Kdor tako misli o našem listu, ta se obrača od nas. Gotovo pa je, da je nehal naš list hvaliti vsevprek in vsako stvar. Osamosvojili smo se!

manj ni »načelo doktrinarstva«, če si kdo umišlja, da se mora vsak pokoriti enemu edinemu recenzentu.

Vkljub Ilesičevemu ugovoru se usojam še danes trditi, da so stavki, ki sem jih navedel iz čitanke v svoji oceni, bolj nemški nego slovenski in da se naj glase povedani v slovenščini, tako, kakor sem omenil v »U. T.« na str. 84, in 94. G. nasprotnik mi sicer očita, da poznam samo en slovenski kot. Če hoče, naj mi verjame, da sem prehodil že več slovenskih kotov in poslušal ljudi tudi tam, kjer govore priznано najlepši jezik. Ta nepokvarjena slovenska govorica mi še vedno zveni v duši, zato me ne more prepričati vse dokazovanje, da je »Kako se pride v nebesa« bolj naše nego »Kako pridemo v nebesa« — ali »... ampak vsak kos, ki ne pade sam na tla, se z roko vzame z drevesa« bolj slovenski nego »... ampak vsak kos, ki ne pade sam na tla, vzamejo z roko z drevesa.«

Grajal sem v svoji oceni, da ni v knjigi konsekvence in da ne vlada čitanke niti Levec niti Sket-Janežič niti Pleteršnik. In v resnici je takol! To dokazuje sam g. dr. I., ko zagovarja razne oblike ene in iste besede, ki so raztresene po knjigi, zdaj s Pleteršnikom, zdaj z Levcem, zdaj z Vukom itd. S tem je rečeno, da ni v knjigi enotnosti, kar sem trdil tudi jaz! Če bere učenec zdaj spomladi, malo potem pomladi, zdaj vrh, potem vrhu, zdaj leči, potlej se uleči — bi vendarle tudi rad vedel ali vsaj moral vedeti, zakaj ta izpreminjava. A njemu — če piše zdaj tako, zdaj drugače — prečrta učitelj besedo kar z rdečo tinto! In ni ga učitelja z dr. Ilesičem vred, ki bi hitel ob takih primerih razlagati učencem: Tako stoji v Levcu, tako v Sketu, tako v Vuku — a tako piši til! Zato enotnost vsaj v ljudskošolsko čitanko!

Ilesič je nasprotnik zahtevi, da bi se v jeziku moralo vse pokoriti enemu edinemu pravilu, precej nato pa zahteva v »načelu lokalnega obzorja in nepoznanja slovenskih narečij,« da mora naš jezik »polagoma dobiti vobče enotno naglaševanje«. Tu torej eno edino pravilo tam, kakor se komu zdi. Tako je vendarle doktrinarstvo vtaknilo svetovno obzorje in poznanje slovenskih narečij v svoj globoki žep!

Ne morem razumeti zakaj, bi izražali slovenske stavke povratno, ako jih povemo lahko nepovratno. Nihče ne more in ne sme trditi, da je bolj slovensko »samostalnik se sklanja,« nego »samostalnik sklanjamo.« Tako bi človek tudi mislil — če bi seveda smel — da je v »Dragem zeljcu« vprašala slovenska Marijanica: »Kako imenujete to zeljce?« ali: »Kako je ime temu zeljcu?« — in šele potem, ko je prečitala to novo čitanko in se uverila o nezmotljivosti »Popotnikovega« zagovornika povratnega izražanja, lepo in nemško-slovensko: »Kako se imenuje? ...«

Prav na mestu se mi zdi, da poudarim baš ob tej priliki zahtevo Ilesičevo: Jasnost in pozornost v šolske knjige! Izhajati je treba s stališča gojenčevega — da govorim z dr. I. — z njegovega obzorja, zato mu povej ali napiši stavek tako, da ga bo lahko razumel, a da ne bo šele ugibal, kaj pomeni. Tako se je zgodilo baš ob zgoraj imenovanem primeru na neki šoli, kamor je prišel učiti in hodil nadzorovat neslovenske slovenščine zmožen učitelj, oziroma nadzornik, da se je namuznil učenec učencu, češ: Saj se samostalnik sam ne sklanja, ampak mi ga sklanjamo! Gosp. nasprotnik morda poreče, da je ta dokaz neumevanja povratnega izražanja otročji (morda otroški!), vendar nam kaže, kako se mu upira preprostega šolarja jezikovni čut, ki raste sam ob sebi v strogega kritika, in — če hočete — samoukega jezikoslovca, ki ga še ni pokvaril vpliv nemške vzgoje! O mnogih slovenskih izšolanah jezikoslovcih pa smet tudi Liga + 1 trditi, da so uživali v srednjih in visokih šolah nemško vzgojo in zato morda še dandanes, ko jim je do absolutizma, nehote in nevede mislijo nemške stavke in govore slovenske besede!

Vkljub vsemu odkimavanju je segel nemški vpliv do našega mozga in nekaterih se oprijemlje še današnji dan kot klop! Oprostite, da ne navajam imen! Toda daleč bi ne bilo treba

hoditi od ljudskošolskih knjig, in naposled bo treba vendarle Ligašem toliko poguma, da izrujejo z božjo pomočjo in z dobro voljo tistih ljudi, ki niso zaverovani vase, vso nemško primes iz slovenske knjige!

Oprostite mi odkrito besedo!

Nikakor ni v korist šolsko-kulturnemu stremljenju, da tlači dobro narodno srce moreči duh nemškega birokratizma, da zahteva kruh, da se morajo slovenski sinovi v dobi učenja in v dobi izvrševanja svojega poklica vedno in povsod klanjati zahtevam nemške vlade in nemškega pritiska. Od tretjega razreda ljudske šole do črnega groba se mora cesarski kraljevi človek moškega in tudi — žal — ženskega spola privariti med nemškimi knjigami in akti. Kamor seže, kamor pogleda — vse nemško. Dobri slovenski možje so v aktivnosti tudi med seboj trdi Nemci. Med seboj v gostilnici so Slovenci, a še tu Kranjci, Štajerci itd. V šolah so nemški profesorji, nemški ravnatelji in seveda tudi nemški nadzorniki. Ni vruga, da bi se jih ne prijelo! Berite v tej čitanki n. pr. spis »Na Sadnem trgu v Bolcanu« ali lanskega »Popotnika« najdaljši spis! Cela ne s' oublie pas!

Zdi se mi, da mi potrjate, gospod kritik!

Zato pa odločno odklanjam očitke, da sem iz krogov, ki so daleč od šolsko-kulturnega stremljenja! Predrzo in razžaljivo je misliti, da ne umem tega stremljenja, ker pišem v šolsko-politiški list!

Vkljub temu očitku si upam trditi, da ne bo bolje, dokler ne dobimo slovenskih srednjih in visokih šol!

»Načelo pedagoške nerazsodnosti« je nasprotnikova zahteva, da piše besede, ki ustvarjajo en pojem, vsaksebi. Učenec bo dejal: Če pišem »kolodvor« skupaj, zakaj bi ne pisal skupaj »širiindvajset«, ko je prvo in drugo en pojem? — Morda se smem tudi ogrevati za »zakaj«, namesto za »kajti«, ker se mi zdi prvi sorodnejši srbohrvaščini mimo drugega in ker ga v resnici ni v narodnem govoru. Tako sem tudi za »nihče«, a ne za »nikdo« (str. 95.), za »ležo«, a ne za »lego«, za »Ogrsko«, a ne za »Ogersko« itd. In naposled bi tudi rad umrl, ker sem vendarle človek. Komur se zdi, naj pogine! Zato, ker je poginilo mnogo križarjev v Mali Aziji, Slovencem še ni treba, čeprav so bili večkrat — slovenische Hundel!

Jako komodno vojevanje je tisto s stališča zavijanjanja. Semkaj sodi (ne: spada!) 6. odstavek na str. 121. v »Popotniku«.

Kričeče napake glede besednega reda, pravo zmešnjavo glede rabe naslonic in napačno rabo osebnih zaimkov sem s številom strani čisto natančno označil v »U. T.« na str. 85. G. kritik teh napak ni hotel najti, zato jih tudi ne zagovarja.

Konštatujem tudi, da se ni dotaknil g. doktor niti z besedico mojih očitaj, ki sem jih navedel celo vrsto na str. 95. Spričo svoje zgovornosti in velike zaloge raznih paragrafov bi bil to gotovo storil, da se ne ujema z njimi. Morda se pa končno izčrpa tudi — sofizem.

H koncu izjavljam, da ostajam pri zaključku (zadnji štirje odstavki na str. 95.) svoje ocene. In s tem je ta pravda z g. dr. Ilesičem z moje strani končana. *Liga + 1.*

Vestnik.

Rezervni fond. Dragotin Česnik, nadučitelj in župan v Knežaku, 5 K.

Učiteljske vesti. Učiteljski kandidat Ivan Jonke je imenovan za pomožnega učitelja v Lienfeldu. Gdč. Margareta Cacak je postala začasna učiteljica v Šmarjah (ljubljska okolica). Učitelj Fr. Kette v Ribnici je dodeljen do konca leta v Banjaloki.

Krajcarska podružnica učiteljskega konvikta. Minulo je že par let, kar je odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« razposlal precejšnje število knjižic s krajcarskimi in petkrajcarskimi znamkami raznim tovarišem in tovarišicam. Prva leta so te znamke v prid konviktu prav pridno razprodajali; posebno nekatere naše vrle tovarišice so kar tekmovalale med sabo, katera bo več knjižic razpečala. Zadnji dve

leti je pa veselje za razpečavanje teh znamk začelo precej pojemati, kar je obžalovanja vredno. Učiteljstvo ne sme odnehati od započete plemenitega dela v korist učiteljskim sirotam, ampak mora vztrajati pri tem človekoljubnem podjetju toliko časa, da pridemo do zaželjene smotra. In kaj mislite, ali ni mogoče, da že sami vidimo sad svojega dela in truda, in sicer učiteljski konvikt ne samo na papirju, ampak že pod streho? Prav lahko je to mogoče že v par letih, če se vse slovensko učiteljstvo loti nabiranja denarja bodisi na kakršenkoli način. Posebno v zgoraj omenjenih knjižicah je nakopičen precej velik kapital. Zato le zopet na delo z razpečavanjem teh knjižic! Nabrani denar naj se takoj dopošlje društvenemu blagajniku, g. J. Dimniku; vrnejo naj se pa tudi prazne knjižice, oziroma naznani naj se odboru številka razprodane knjižice, da jo društveni tajnik, gosp. J. Režek, črta iz zapisnika. Odbor je v svrhu natančnega pregleda in kontrole sklenil v svoji zadnji seji, da čez pol leta pobere vse knjižice, če so tudi le deloma razpečane, da se napravi natančen pregled v knjigah. Ko bodo vse knjižice pregledane, se bodo potem iznova razposlale križem domovine slovenske. To naj blagovolijo vzeti na znanje vsi tisti in vse tiste, ki še niso razpečali knjižic, oziroma še niso doposlali denarja za razpečane znamke. Potruditi se moramo z združenimi močmi, da bomo ob desetletnici »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« položili kar največji dar na žrtvenik stanovske samopomoči.

—mn—

Tudi — pridobitev. Gdč. Amalija Oblakova je bila definitivna učiteljica v Kamnjah na Goriškem. Dekret definitivnosti si je bila pridobila od c. kr. deželnega šolskega sveta goriškega dne 30. oktobra 1901. Pričetkom t. šol. leta je bila imenovana za definitivno učiteljico na Trebelnem na Dolenjskem. C. kr. davkarija v Mokronogu ji je utrgovala od oktobra m. l. do vštete aprila t. l. 12 %, t. j. 10 K mesečno, dasi je gdč. s staro plačilno polo doprinesla dokaz, da je že davno plačala dotično takso za definitivnost. Toda c. kr. davkarija ni hotela o tem ničesar slišati in je dajala učiteljici malo upanja, da bi eventualna njena pritožba kaj pomagala. A gdč. se je vendar pritožila, in deželni šolski svet je ugodil njeni pritožbi, razsodivši stvar tako-le:

K. k. Landesschulrat für Krain.

Z. 1254.

Laibach am 29. März 1904.

An das

k. k. Steueramt

in Naßenfuß.

Im Hinblick auf die Bestimmungen des Gesetzes vom 18. November 1880, R.-G.-Bl. Nr. 13 wird das k. k. Steueramt mit Bezug auf den Erlaß vom 1. Oktober 1903 Z. 4290 angewiesen, der defin. Lehrerin in Trebelno, Amalia Oblak, den für die Zeit vom 1. Oktober 1903 bis 30. Septeber 1904 nach § 81 des Gesetzes vom 29. April 1873 L. G. B. Nr. 22 zu entrichtenden 10% Beitrages für den krainischen Volksherrerpensionsfond nur von dem Betrage vom 200 K, um welchen die Dienstbezüge der Genannten den von ihr vor Ihrem Uebertritte in den hierländischen Volksschuldienst als definitive Lehrerin in Kamnje (gefürstete Grafschaft Görz und Gradiska) zuletzt bezogenen Jahresgehalt per 800 K übersteigen, in Abzug zu bringen, da Amalia Oblak nachgewiesenermaßen von dem letzteren Betrage den vorgeschriebenen Beitrag für den Görzer Lehrerpensionsfond bereits geleistet hat und im Gebiete des k. k. Landesschulrates für Görz und Gradiska den aus Krain in den dortländischen Volksschuldienst übertretenden Lehrpersonen die gleiche Begünstigung gewährt wird.

Für den k. k. Landespräsidenten
Schaffgotsch m. p.

Gdč. Amalija Oblakova dobi zatorej 46 K 58 v. na roko, a vsak mesec tudi primerno višjo plačo, nego jo je imela doslej. Torej — tudi pridobitev, ki bo dobro služila tovarišem in tovarišicam, ki bi se eventualno preselili z Goriškega na Kranjsko.

Članom c. kr. deželnega šolskega sveta za Primorsko je imenovan za ostalo funkcijsko dobo g. Viktor Bežek, ravnatelj učiteljskega v Kopru.

Bela žena. Mestni učitelj v Gradcu in slovenski pisatelj Jožef Lavrič je dne 23. pret. mes. nagloma umrl v Spljetu. Pred kratkim mu je umrla soproga. Da se Lavrič okrepeča, je šel na dopust proti jugu. Toda že v Ljubljani je začel bljuvati kri, zato se je odpeljal v Gorico, odondot pa zaradi slabega vremena v Spljet, kjer ga je dohitela nagla smrt.

Nadučiteljem v Kozani je imenovan gospod Rajmund Gradnik, dosedanji tamkajšnji učitelj.

Beda učiteljstva na Kranjskem. Pod tem naslovom je prinesel »Uč. Tovariš« št. 12. pravo sliko. Gotovo trpi polovica učiteljstva bedo, eden več, drugi manj. Za šolo se lasata cerkev in država, a za učiteljstvo ne mara nihče. Naš patron Šušteršič ima že mnogo solz učiteljskih družin na vesti. Naj mu teže dušo na vekov veke. Ako je stranka, ki zadržuje učiteljem zaslužen plačo, katoliška, je to že mogoče. Krščanska in pravična pa ni. — Vsak dan poučujem 130 otrok, pa Bog mi je priča, da grem dostikrat lačen spat, Kako pa naj izhajam? Sestero otrok, pa 600 gld. na leto! Draginja kar raste. Kaj se pa pozna en desetak? Zato pa, gg. kolegi, ako imamo vsaj toliko organizacije in vsaj toliko stanovske zavednosti in edinosti kakor delavke v tobačni tvornici, organizujmo se za zadnje in radikalno sredstvo — štrajk! Ko se bodo lastavice zbirale k odhodu, naj zadoni glas po vsi Kranjski: Dovolj je stradanja! Dokler nas ne plačate, da moremo živeti, ustavimo delo!

Liga + 4.

Učiteljske premembe na Štajerskem. Učitelj na deželni meščanski v Celju, Martin Novak, je šel v pokoj. Z njim zgine edini in zadnji Slovenec s tega zavoda. V zanprej ne bo na vseh meščanskih šolah na Spodnjem Štajerskem niti enega slovenskega učitelja. — Petrazredna ljudska šola v Soštanju se razširi v šestrazredno, dvorazrednica pri Sv. Jerneju pri Poljčanah pa v trirazrednico. Za nadučitelja v Sopote (kjer je bilo pred 20. leti še vse slovensko v šoli in cerkvi) pride neki nižjeavstrijski Nemeč Mansuet Nietsch. Stalni so postali: v Lehnu pri Ribnici Mihael Slemenšek od Nove cerkve, v Tepini ondotni začasni učitelj Jos. Gosak, v Brežicah učiteljica Olga Mazi iz Artič, v Šmartnem pri Gornjem gradu ondotna začasna učiteljica Kristina Volc, v Zrečah pa Amalija Tribnik. V stalni pokoj je šel nadučitelj v Šmartnem na Paki, Luka Kožuh.

Šolstvo na Koroškem. Deželni šolski svet je poveril v svoji seji dne 8. pret. m. poučevanje veronauka na ljudski šoli na Vratih pri Podklostru zaradi bolehnosti tamošnjega župnika posvetnim učiteljem. — V isti seji je deželni šolski svet tudi izvolil poseben odsek, ki se ima posvetovati, kako izdelati nov šolski načrt.

Kolekta poštnih znamk za učiteljski konvikt lepo napreduje. Vse znamke blagajnik takoj naloži v pošto hranilnico. Če bo učiteljstvo storilo svojo dolžnost, bomo imeli na koncu leta lep gmoten uspeh; naši prijatelji prilepajo navadno večje znamke, in sicer po 20, 25, 40 in 60 h; iz Idrije smo prejeli celo znamko za 4 K, in to nekaj izda. Kolekta naj torej kroži posebno med učiteljskimi prijatelji, vsak posameznik naj pa nabiralno polo p a z n o z a s l e d u j e, da kje predolgo časa ne obtiči. V kratkem bomo razposlali kolekte za vsak političen okraj posebej; koncem leta bomo pa primerjali, v katerem okraju bodo največ nabrali. Če se bodo štajerski in primorski tovariši v delu za konvikt združili s kranjskim učiteljstvom, bomo tudi v te dežele uvedli kolekto poštnih znamk. Kaj več se bomo o tem pomenili z izvenkranjskimi tovariši o Binkoštih v notranjski metropoli, v Postojini.

—mn—

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta. Začasni odbor je imel dne 20. aprila drugo sejo, ki so se je udeležili tudi mnogi ljubljanski učitelji in učiteljice. Oglashenih je že več deležev. Denar za deleže naj se takoj (n. pr. po 5 K na mesec) pošilja g. učitelju A. Kecelju v Ljubljano. Pravila priobčimo v eni prihodnjih števil. Tretja odborova seja bo v štirinajstih dneh.

Jubilejska samopomoč slovenskega učiteljstva ima nad 3000 K rezervnega zaklada. Tudi lep napredek!

Poroka. Poročil se je gospod Josip Urbančič, nadučitelj v Ozeljanu, z gospico Marijo Pavlinovo iz Bovca. Čestitamo!

Čebelarsko društvo za Istro. Pripravljali odbor nam naznanja, da bo ob 5. uri popoldne dne 5. maja v Kastvu ustanovni shod čebelarskega društva za Istro.

Slavna šolska vodstva in krajne šolske svete, ki še doslej niso poravnali računa za Brunetovo knjigo »Telovadba«, prosimo, naj to čim prej store in pošljejo malenkostni znesek g. pisatelju-založniku.

Zdravilne ustanove in zdravilni prispevki prvega splošnega uradniškega društva avstro-ogrske monarhije. Kakor vsako leto je tudi letos uradniško društvo podeljevalo zdravilne ustanove za ubožne in bolehe svoje člane. Došlo je 285 prošelj in o teh je odločeval upravni svet v svoji seji dne 12. aprila t. l. in podelil 167 prosilcem zdravilne ustanove v skupnem znesku K 18.600— in vrhutega 11 prosilcem oskrbel prosto zdravljenje v raznih zdraviliščih. Za nas učitelje so zlasti sledeči podatki zanimivi: Med 285 prosilci je bilo 111 učiteljev, od katerih se je 67 ugodilo in vrhutega 5 podelilo brezplačno zdravljenje, tako da se je tudi pri podelitvi zdravilnih ustanov na učiteljstvo najbolj oziralo. — Obenem opozarjamo svoje čitatelje na ravnokar izdani zaznamek brezplačnih mest in znižanih cen v letoviščih, zdraviliščih in kopališčih za člane prvega splošnega uradniškega društva. Lična knjižica navaja čez 200 zdravilišč in kopeli, v katerih so članom brezplačna mesta in znanne ugodnosti na razpolago. Zaznamki se dobivajo proti sami povrnitvi poštne (5 h) pri osrednem vodstvu prvega splošnega uradniškega društva na Dunaju I., Wipplingerstrasse 25.

Koliko jezikov govore na svetu? Kolikor je dosedaj znano, govore na vsi zemlji kakih 2750 raznih jezikov in narečij.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga da zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemalec izplača, zabeleži v prid konviktu.

- Jernej Bahovec,** — zaloga M. Grubbauerjevih in drugih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“, šolskih knjig in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
- Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
- Fran Ksav. Souvan,** trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani.
- Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
- Gričar & Mejač,** trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
- Fran Kraigher,** krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
- Anton Krejči,** zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani,
- J. Soklič,** trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
- Ivan Bonač,** zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani.
- Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & F. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
- Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje do učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi jugoslovanskih avstrijskih učiteljskih društev“.

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franco. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Listnica uredništva.

Deželno učit. društvo za Goriško-Gradiščansko. Vabilo k občnemu zboru dne 28. pret. mes. ste nam odposlali šele dne 19. aprila. Mi smo ga prejeli dne 20., ko je izšel naš zadnji list, torej je Vaša krivda, da ga nismo priobčili! — V Trst. Vaš članek pride prihodnjič. — Nekaj dopisov smo morali danes izpustiti zaradi tesnega prostora. Javljamo to, da ne bo zamere! — Iz istega vzroka je izostala danes tudi »Pisarna«.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 342.

Kranjsko.

Na mestni slovenski dekliški 8razrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani je popolniti stalno mesto učiteljice.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati uradnim potom pri c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani najkasneje do 15. maja 1904.

Na zakasnele prošnje se c. kr. mestni šolski svet ne bo oziral. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 15. aprila 1904.

Št. 930.

Na trirazredni ljudski šoli v Šmariji je stalno oddati izpraznjeno učno mesto s postavnimi prejemi s pričetkom šolskega leta 1904/05.

Opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 26. maja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 21. aprila 1904.

Št. 623.

Na štirirazrednici v Cerknici je eno učno mesto za učitelje popolniti. Prošnje naj se predlagajo semkaj do 18. maja 1904.

C. kr. okr. šolski svet v Logatcu, dne 17. aprila 1904.

Št. 774.

V krškem okraju se razpisujejo nadučiteljska služba na dvo-razredni ljudski šoli v Tržišču in po eno učno mesto na čveterorazrednicah v Kostanjevici in v Radečah v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za te službe naj se po predpisanem potu predlagajo semkaj do 20. maja t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 22. aprila 1904.

Z. 826.

An der zur zweiklassigen erweiterten Volksschule in Naklas bei Krainburg gelangen mit Beginn des Schuljahres 1904/5 mit den gesetzmäßigen Bezügen zur Besetzung:

1.) Die Oberlehrerstelle verbunden mit dem Genusse eines Naturalquartiers definitiv.

2.) Die zweite Lehrstelle definitiv oder provisorisch.

Die gehörig belegten Gesuche um eine dieser beiden Lehrstellen sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 25. Mai 1904 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 25. April 1904.

Z. 481.

An der zweiklassigen Volksschule in Kronau gelangt nach Schluß des laufenden Schuljahres die Oberlehrer- und Schulleiterstelle mit gesetzmäßigen Bezügen und dem Genusse der Naturalwohnung zur definitiven Besetzung.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis Ende Mai l. J. hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Radmannsdorf, am 20. April 1904.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“